

13367, vol. 3: 260). Institutul de Arheologie a fost înființat în anul '80 de cel
 șeful de departament (ACNSAS, dos. nr. 008857, în: *Tracologia în România*,
 editura Academiei Române, București, 1987, vol. 3: 262).

Unii specialiști în domeniul, precum și cercetătorii, au avut o atitudine
 pozitivă față de schimbările survenite în domeniul arheologiei în România
 după 1989. Un exemplu este profesorul de arheologie Dumitru Berciu,
 care a fost director al Institutului de Tracologie în perioada 1979-1989.
 El a fost unul dintre cei care au susținut și realizat o serie de proiecte
 de cercetare științifică în domeniul arheologiei și etnoistoriei în
 România și în străinătate.

Contextul. În România, în 6 iulie 1979, se înființează Institutul de
 Tracologie, condus de profesorul Dumitru Berciu.

În secolul al XIX-lea, iar de la începutul anilor 1970, tracologia a fost unul
 dintre principalele instrumente culturale ale guvernului comunist de
 propagandă în România. În România, în 6 iulie 1979, se înființează
 Institutul de Tracologie, condus de profesorul Dumitru Berciu. Acesta
 este numit arheolog Dumitru Berciu. El este un specialist în domeniul
 arheologiei și etnoistoriei. El a fost unul dintre cei care au susținut și
 realizat o serie de proiecte de cercetare științifică în domeniul
 arheologiei și etnoistoriei în România și în străinătate.

Contextul. În România, în 6 iulie 1979, se înființează Institutul de
 Tracologie, condus de profesorul Dumitru Berciu.

În secolul al XIX-lea, iar de la începutul anilor 1970, tracologia a fost unul
 dintre principalele instrumente culturale ale guvernului comunist de
 propagandă în România. În România, în 6 iulie 1979, se înființează
 Institutul de Tracologie, condus de profesorul Dumitru Berciu. Acesta
 este numit arheolog Dumitru Berciu. El este un specialist în domeniul
 arheologiei și etnoistoriei. El a fost unul dintre cei care au susținut și
 realizat o serie de proiecte de cercetare științifică în domeniul
 arheologiei și etnoistoriei în România și în străinătate.

Contextul. În România, în 6 iulie 1979, se înființează Institutul de
 Tracologie, condus de profesorul Dumitru Berciu.

În secolul al XIX-lea, iar de la începutul anilor 1970, tracologia a fost unul
 dintre principalele instrumente culturale ale guvernului comunist de
 propagandă în România. În România, în 6 iulie 1979, se înființează
 Institutul de Tracologie, condus de profesorul Dumitru Berciu. Acesta
 este numit arheolog Dumitru Berciu. El este un specialist în domeniul
 arheologiei și etnoistoriei. El a fost unul dintre cei care au susținut și
 realizat o serie de proiecte de cercetare științifică în domeniul
 arheologiei și etnoistoriei în România și în străinătate.

Contextul. În România, în 6 iulie 1979, se înființează Institutul de
 Tracologie, condus de profesorul Dumitru Berciu.

În secolul al XIX-lea, iar de la începutul anilor 1970, tracologia a fost unul
 dintre principalele instrumente culturale ale guvernului comunist de
 propagandă în România. În România, în 6 iulie 1979, se înființează
 Institutul de Tracologie, condus de profesorul Dumitru Berciu. Acesta
 este numit arheolog Dumitru Berciu. El este un specialist în domeniul
 arheologiei și etnoistoriei. El a fost unul dintre cei care au susținut și
 realizat o serie de proiecte de cercetare științifică în domeniul
 arheologiei și etnoistoriei în România și în străinătate.

fapt, pe copertile interioare există câte o hartă mai mare, în care un cerc roșu cuprinde N-E. Bulgariei și o bună parte din Dobrogea românească” (ACNSAS, dos. nr. 13367, vol. 6: 366). Abordarea perioadei paleoliticului este absentă, „numai pentru că în "Dobrogea bulgărească" acesta nu există. Ori dacă autorii își propuneau o "istorie" a întregii Dobroge, nu puteau (nu trebuiau) amintiți numeroasele descoperiri din această perioadă (Albești, Cuza Vodă, Castelu, Mamaia, Gherghina, etc.) Factorul geografic care a contribuit la evoluția istorică a Dobrogei este corect prezentat” (ACNSAS, dos. nr. 13367, vol. 6: 366).

Autorul notei informative remarcă absența atitudinilor politice în cazul abordării perioadei neolitice, specializarea sa, mai degrabă „numai chestiuni de "orgoliu" național” (ACNSAS, dos. nr. 13367, vol. 6: 366), „amplu prezentată, mai ales grație descoperirilor de la Duranculak. Dar pe baza lor se încearcă formularea unor denumiri de culturi (Varna) sau faze culturale (faza Varna a culturii Hamangia), care să aibă denumiri bulgare și care deci să acopere și teritoriile românești” (ACNSAS, dos. nr. 13367, vol. 6: 366). Abordarea unitară a spațiului geografic al Dobrogei „reprezintă preambulul viitoarelor interpretări și pregătesc cadrul geografic (întreaga Dobroge) pentru desfășurarea unitară a istoriei în întreaga regiune” (ACNSAS, dos. nr. 13367, vol. 6: 366).

Prezentarea romanizării spațiului Dobrogei ridică, din punctul de vedere al autorului notei informative, o serie de probleme grave. Se susține că „romanizarea, după autorii volumului, nu a fost de profunzime și amplitudinea reală. În sec. V-VI populația din Dobrogea nu avea nicidecum un caracter "heteroclit" ci era puternic și ireversibil romanizată. Popoarele migratoare, care veneau în contact cu autohtonii romanizați, se romanizau la rândul lor, întrucât acești autohtoni beneficiau de un grad de civilizație superior” (ACNSAS, dos. nr. 13367, vol. 6: 366). Intenția era de a „crea pentru bulgari un spațiu neromanizat (prin care de altfel au trecut numai, și nu s-au stabilit)” (ACNSAS, dos. nr. 13367, vol. 6: 366), iar remarcă după care „pătrunderea triburilor de slavi, protobulgari, avari (nu în sec. V e.n. cum spun autorii), schimbă "configurația etnică" a Dobrogei” (ACNSAS, dos. nr. 13367, vol. 6: 366), este considerată tendențioasă. Volumul se încheie cu evenimentele politice de la începutul „sec. VII e.n., deși înainte de 679 - pătrunderea bulgarilor conduși de Asparuh. Ultimele pagini care fac trecerea la vol. II sînt pline de interpretări eronate, abuzive, tendențioase. Cea mai grosolană afirmație este aceea că într-o serie de așezări viața dispăre pentru ca odată cu venirea bulgarilor (care bulgari, cele câteva zeci de mii?) aceste localități să revină la viață, dar "în noile condiții economice și sociale ale statului bulgar" !?!” (ACNSAS, dos. nr. 13367, vol. 6: 366-377).

A doua lucrare analizată de sursa „Horia”, *Scurtă istorie a Dobrogei*, acoperă întreg spațiul geografic al Dobrogei. Dacă abordarea până în sec. III p.Chr. este considerată corectă, după această perioadă consideră că este vorba de expunerea tendențioasă, eronată, ce „debutează odată cu tratarea fenomenului de romanizare, care nu este pe deplin și în toată amplitudinea prezentat. El este substanțial diminuat în folosul teoriei, după care aici există o populație foarte amestecată odată cu năvălirile popoarelor migratoare, care au schimbat substratul etnic al provinciei romane” (ACNSAS, dos. nr. 13367, vol. 6: 368).

Dintre afirmațiile neconforme cu realitatea istorică sunt menționate:

„- În sec. VI e.n. Moesia (Schytia Minor) se afla o compactă populație slavă și bulgară.

- Fondarea statului bulgar în 781 a cuprins și Dobrogea, care a fost unul dintre teritoriile "fundamentale" ale statului bulgar incipient.

- "De-a lungul secolelor Dobrogea a fost o regiune interioară (?) a statului bulgar" ceea ce ar însemna că era înconjurată și de alte teritorii bulgare.

- *Regele Samuil al Bulgariei reia (981). Dobrogea de la Imperiul Bizantin.*
- *În Dobrogea era o populație bulgară în sec. X-XI. Alte elemente etnice nu sînt pomenite.*

Este absolut aberant.

- *Frații Asan erau bulgari și ei au răscolat întreg poporul bulgar (se lasă să se înțeleagă că în sudul Dunării erau numai bulgari) la luptă împotriva bizantinilor. Elementul Vlah din sudul Dunării nici măcar nu este pomenit*

- *În sec. XIV Dobrogea era dependentă de regatul Bulgar. Era practic parte a acestui regat.*

- *Pentru epoca medievală se vorbește de bulgari, de colonizările de tătari în Dobrogea, dar nu se pomeneste nici un cuvînt despre români, despre continuitatea de viață a populației romanizate de aici?* (ACNSAS, dos. nr. 13367, vol. 6: 368).

Informații interesante, asupra rezultatelor și implicării statului bulgar în cercetările arheologice, ne sunt oferite de Maria Comșa (1928-2002), arheolog în cadrul Institutului de Arheologie, în raportul întocmit la întoarcerea din călătoria de documentare științifică întreprinsă în R.R. Bulgaria, în perioada 16.10 – 8.11.1988 (ACNSAS, dos. nr. 008857, vol. 15: 334-339). Maria Comșa considera că „*asemenea contacte între colegi sînt utile, ele ajută la o cunoaștere reciprocă mai bună, la soluționarea corectă a unor probleme contradictorii și chiar la strîngerea relațiilor între popoare*” (ACNSAS, dos. nr. 008857, vol. 15: 339). La Sofia a „*vizitat expoziția Muzeului Național (avînd secție de istorie, etnografie, artă ș.a.) din Sofia, ale cărui materiale sînt expuse după ultimele reguli muzeografice*” (ACNSAS, dos. nr. 008857, vol. 15: 337), iar din discuțiile purtate cu directorul Muzeului a aflat că această instituție „*primește anual 2.500.000 leva (= 25.000.000 lei) de la stat pentru întreținerea, în condiții optime a exponatelor și pentru editarea anuarului muzeului, în care sînt publicate numeroase articole, unele referitoare la tehnici de vîrf pentru conservarea obiectelor, pentru întreținerea temperaturii optime, pentru diverse analize*” (ACNSAS, dos. nr. 008857, vol. 15: 337). În comparație, „*Muzeul de Istorie al RSR, fiind pe autofinanțare a fost nevoit să suspende anuarul său "Muzeul Național", ca atare nu este posibil un schimb de publicații între cele două muzee și nici cu muzeele naționale din alte țări*” (ACNSAS, dos. nr. 008857, vol. 15: 337). Maria Comșa constata că arheologii bulgari „*fac frecvente călătorii în vest pentru participare la Simpoziioane și Colocvii Internaționale*” (ACNSAS, dos. nr. 008857, vol. 15: 337).

Raportul a fost înaintat inițial de Maria Comșa Academiei de Științe Sociale și Politice, nu Institutului de Arheologie, respectiv directorului instituției, Constantin Preda, fapt ce adus la apariția unei situații conflictuale (ACNSAS, dos. nr. 008857, vol. 13: 170-171): „*Directorul i-a reproșat că nu s-a axat asupra concluziilor științifice, ci s-a ocupat de consemnarea unor observații care nu intrau în preocupările sale*” (ACNSAS, dos. nr. 008857, vol. 13: 170). Disputa asupra conținutului raportului ne este amplu prezentată într-o notă informativă, înaintată de un colaborator al Securității din cadrul Institutului de Arheologie (ACNSAS, dos. nr. 008857, vol. 13: 170-171). Sursa relatează că Maria Comșa „*se ocupa [în raportul înaintat] de cântărirea parității muzeelor naționale din cele două țări privind schimburile de publicații și în general culturale, în care noi am fi fost mult sub nivelul a ceea ce așteaptă colegii bulgari. Că în Bulgaria toate muzeele sunt păzite de milițieni de seara până dimineața, de la cele mai mici până la cele mai mari*” (ACNSAS, dos. nr. 008857, vol. 13: 170). Maria Comșa a declarat sursei: „*Ce vrei să fi scris că mi s-a spus de către colegii bulgari că sunt puși și ei să scrie ca și noi. Dacă i-au oamenii salariul de la o instituție, pot să facă altfel decât li se cere? I-am cerut mai multe amănunte în acest sens! Ce să vă spun, mi-a răspuns, când am văzut materialul arheologic, i-am întrebat de ce nu l-au descris ca atare, de ce nu l-au publicat*

în întregime (în alte situații), preferând să scrie altfel decât adevărul științific și, bineînțeles, împotriva intereselor țării noastre și pentru a conveni mai mult lor. (Deci a pus o asemenea întrebare, este de remarcat desigur curajul său). Răspunsul bulgarilor a fost cel amintit, în sensul că trebuie să facă și ei în așa fel să nu-și piardă salariul. Problema este dacă ceea ce mi-a exprimat mie să nu fi spus și bulgarilor, invocând că și nouă ni se impune să scriem istoria după anumite comenzi. Ca să fiu sincer, îmi este teamă de o posibilă afirmație în acest sens, cunoscând-o pe tov Comșa², amintindu-mi că este ungueroaică și că a susținut cândva cu tărie slavismul în istoriografia noastră” (ACNSAS, dos. nr. 008857, vol. 13: 170-171).

Concluzii

Muzeul Județean Constanța beneficia în anii '80 de o rețea complexă de informatori ai DSD, trei muzeografi, în „vederea asigurării acoperirii informative a persoanelor, locurilor și mediilor din problemă, în perioada ce urmează vor fi recrutați 2 informatori, 1 persoană de sprijin” (ACNSAS, dos. nr. 13367, vol. 6: 363) și, așa cum precizăm, Institutul de Arheologie era acoperit de cel puțin trei informatori. Există o mare diversitate de note puse la dispoziția DSS de către aceștia, dar cele discutate acum atrag atenția asupra preocupării DSS față de rezultatele cercetărilor arheologice din Bulgaria și utilizarea acestora ca argumente în eventuale viitoare pretenții teritoriale asupra statului român. Cazul Bulgariei nu este singular în documente ACNSAS, cercetarea arheologică maghiară a fost la fel de focusată, cu aceleași argumente.

Referințe

1. ACNSAS, Dosar nr. 13367, vol. 3, *Arhiva Consiliului Național pentru Studiarea Arhivelor Securității, Fond Documentar*, Referitor la patrimoniu – muzee.
2. ACNSAS, Dosar nr. 13367, vol. 6, *Arhiva Consiliului Național pentru Studiarea Arhivelor Securității, Fond Documentar*, Referitor la Muzee, Corespondență județe.
3. ACNSAS, Dosar nr. 008857, vol. 13, *Arhiva Consiliului Național pentru Studiarea Arhivelor Securității, Fond Documentar*, Referitor la învățământ superior, Institutul de Arheologie.
4. ACNSAS, Dosar nr. 008857, vol. 15, *Arhiva Consiliului Național pentru Studiarea Arhivelor Securității, Fond Documentar*, Referitor la învățământ superior, Institutul de Arheologie.
5. ACNSAS, Dosar nr. 297820, vol. 1, 2, Fond Rețea, Berciu Dumitru.
6. Anghelinu M. (2004). *Evoluția gândirii teoretice în arheologia românească. Concepte și modele aplicate în preistorie*. Editura Cetatea de Scaun.
7. BAILEY D. W. (1998). Bulgarian archaeology – Ideology, sociopolitics and the exotic, in:
8. L. MESKELL (ed.), *Archaeology Under Fire. Nationalism, politics and heritage in the Eastern Mediterranean and Middle East*. London and New York: Routledge, p. 87–110.

² Sursa afirmă că aceasta face parte din generația „să-i zicem în prag de pensie care a început să dea cam multe bătăi de cap în Institutule de cercetare, să devină o reală frână în menținerea unei atmosfere mai destinsă de muncă, atât de necesară activității de cercetare ... Nu înțeleg în nici un fel eforturile generale ale țării, refuzând să accepte să se supună rigorilor actuale să înțeleagă că fiecare din noi trebuie să facem ceva pentru a le depăși. Vor în schimb numai drepturi?” (ACNSAS Vol. 13, 171)

9. Constantiniu Fl. (2007). *De la Răutu și Roller la Mușat și Ardeleanu*. București: Editura Enciclopedică.
10. Cosac M. (2022). *Obiective ale supravegherii Securității în cercetarea arheologică din România comunistă în anii '80 ai secolului trecut*. Oltenia. Studii și comunicări. Arheologie – Istorie, vol. XXIX, p. 310-323.
11. Curta Fl. (2020). *Marxism în opera Mariei Comșa*. Arheologia Moldovei, XLIII, p. 285-296.
12. Dragoman R.-A., Oanță-Marghitu S. (2013). *Arheologie și politică în România*. Bibliotheca Marmația, 4, Baia Mare, Editura Eurothip.
13. Marinov I., Zorzin N. (2017). *Thracology and Nationalism in Bulgaria. Deconstructing Contemporaneous Historical and Archaeological Representations*. Journal of Archaeology, Volume 2, December, p. 85-110.
14. Opriș I. (2004). *Istoricii și Securitatea*, București, Editura Enciclopedică.
15. Opriș I. (2006). *Istoricii și Securitatea*, II, București Editura Enciclopedică.